

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Методичні рекомендації до виконання
для студентів спеціальності
«Міжнародні економічні відносини»;
другий (магістерський) рівень вищої освіти**

Харків – 2017

УДК 339.9:378.091.33-028.21(075.8)

ББК 65.5р3-252.45

Д 46

Рецензенти:

Є. М. Воробйов – доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

В. Б. Родченко – доктор економічних наук, професор кафедри економіки та менеджменту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 21 грудня 2016 р.)*

Д 46

Дипломна робота : методичні рекомендації до виконання для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини»; другий (магістерський) рівень вищої освіти / уклад. А. П. Голіков, Л. І. Григорова-Беренда, О. А. Довгаль, Н. А. Казакова, С. А. Касьян. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 36 с.

Видання містить загальні рекомендації до виконання дипломних робіт для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини»; другий (магістерський) рівень вищої освіти, а саме: вимоги та пояснення щодо структури дипломної роботи магістра, змісту окремих її розділів, оформлення роботи в цілому, її складових та елементів, порядку рецензування роботи, допуску до захисту та захисту випускних кваліфікаційних робіт.

УДК 339.9:378.091.33-028.21(075.8)

ББК 65.5р3-252.45

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017

© Голіков А. П., Григорова-Беренда Л. І., Довгаль О. А., Казакова Н. А., Касьян С. А., уклад., 2017

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2017

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Збір та опрацювання фактичного матеріалу.....	6
2. Структура і зміст дипломної роботи магістра.....	7
2.1. Титульний аркуш.....	8
2.2. Зміст.....	8
2.3. Вступ.....	8
2.4. Основна частина	10
2.5. Висновки.....	11
2.6. Список використаних джерел.....	11
2.7. Додатки	11
3. Оформлення дипломної роботи магістра	12
3.1. Оформлення тексту	12
3.2. Оформлення елементів тексту.....	12
3.3. Нумерація сторінок.....	13
3.4. Оформлення ілюстрацій	13
3.5. Оформлення таблиць	13
3.6. Формули.....	14
3.7. Посилання на джерела	14
3.8. Оформлення списку використаних джерел.....	15
3.9. Оформлення додатків	15
4. Рецензування дипломної роботи магістра.....	15
5. Порядок допуску до захисту.....	16
6. Захист випускних кваліфікаційних робіт.....	17
Додатки.....	19
Додаток А. Типова тематика дипломних робіт магістра	19
Додаток Б. Приклад оформлення титульного аркуша	25
Додаток В. Приклад оформлення завдання до дипломної роботи.....	26
Додаток Г. Приклад оформлення змісту роботи	28
Додаток Д. Приклад оформлення назв та тексту розділів і підрозділів.....	29
Додаток Е. Приклад оформлення рисунків	30
Додаток Ж. Приклад оформлення таблиць	30
Додаток З. Зразок оформлення списку використаних джерел	31
Додаток И. Приклад оформлення списку використаних джерел.....	33
Додаток К. Приклад оформлення анотації	34
Додаток Л. Приклад оформлення зовнішньої рецензії на дипломну роботу магістра	35

ВСТУП

Виконання дипломної роботи магістра є заключним етапом навчання студентів за освітньо-професійною програмою і має на меті систематизування, закріплення і розширення теоретичних знань, вмінь та навичок, в значення можливості їх практичного застосування у вирішенні професійних завдань.

Метою виконання дипломної роботи є:

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань, отриманих студентом у процесі навчання;
- розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою проведення досліджень для вирішення практичних завдань в умовах конкретного підприємства або організації;
- адаптація теоретичних моделей і практичного досвіду управління, виявлення підготовки студента до самостійної роботи в умовах сучасної ринкової економіки і світового господарства.

Під час написання роботи студент повинен показати:

- уміння знаходити, опрацьовувати й аналізувати інформацію з різноманітних джерел;
- уміння використовувати в професійній діяльності методи аналізу та моделювання міжнародних процесів;
- здатність проводити дослідження з актуальних проблем міжнародних економічних відносин;
- здатність проводити комплексні дослідження і моніторинг світових і регіональних ринків товарів та послуг, стану зовнішньоекономічної діяльності країн;
- здатність діагностувати стан економічного середовища підприємств та організацій;
- здатність розробляти елементи зовнішньоекономічної стратегії розвитку регіонів та держав, різноманітні програми економічного розвитку;
- здатність визначати територіальну організацію та оцінювати економічний потенціал регіонів щодо стану та перспектив розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

Одночасно можуть бути розглянуті й теоретичні питання щодо розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин, представлені наукові обґрунтування фінансування міжнародних програм і проектів тощо.

Випускна кваліфікаційна робота має бути теоретичним прикладним дослідженням з обраної студентом теми та мати практичне значення. Під час викладу матеріалу дипломної роботи магістра мають бути аргументованість думок і точність наведених даних.

Діяльність студента під час виконання дипломної роботи магістра починається з вибору теми й отримання на випусковій кафедрі завдання з методичними рекомендаціями щодо її розробки. Тематика дипломних робіт магістра визначається і затверджується кафедрою міжнародних економічних відносин (додаток А).

Вже на етапі вибору теми починається співпраця студента з керівником дипломної роботи. Для систематизації підготовки дипломної роботи студент розробляє і погоджує з керівником її детальну структуру. Керівник магістерської роботи призначається наказом ректора про затвердження тем випускних робіт.

До основних функцій керівника роботи належать:

- допомога студенту в уточненні теми роботи і розробці її плану;
- орієнтація на збір необхідної для написання роботи інформації в період переддипломної практики;
- рекомендації щодо вибору літературних джерел: наукової, методологічної та спеціальної літератури;
- консультації щодо змісту роботи;
- контроль за виконанням окремих етапів роботи;
- поради щодо оформлення роботи, підготовки доповіді та графічних матеріалів;
- складання відгуку на дипломну роботу магістра.

Керівник дипломної роботи звертає увагу студента на недоліки в роботі (стиль викладу, оформлення, зміст підрозділів тощо), але не виправляє їх сам.

Після остаточного оформлення чистового варіанту магістерської роботи студент підписує її. Студент і керівник роботи ставлять свої підписи на титульному аркуші магістерської роботи.

1. ЗБІР ТА ОПРАЦЮВАННЯ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Почати роботу доцільно з визначення кола джерел і літератури, необхідної для самостійного вивчення і подальшого розкриття теми. У цьому основну допомогу студенту, крім керівника, може надати методична література та реферативні журнали.

Кожне з джерел є по-своєму важливим. Праці вчених, фахівців, законодавчі та нормативні акти є методологічною і методичною основою роботи над темою. Монографії та статті дозволяють глибоко проаналізувати сутність і причинно-наслідкові зв'язки явищ, що вивчаються. Статистичні збірки і довідники дають можливість знайти необхідні факти та цифри, що підтверджують ті чи інші теоретичні положення і висновки.

Суттєву допомогу в отриманні необхідної статистичної інформації та корисних знань теоретико-методичного характеру можуть надати інтернет-ресурси.

При підборі літератури та інформаційних джерел, інтернет-ресурсів необхідно враховувати, якою мірою вони відповідають безпосередньо даній темі, розкривають її зміст. Обираючи джерело, слід звернути увагу на рік видання джерела (книги, брошури, статті). Як правило, вивчатися мають праці, що містять останні досягнення науки з даного питання (за винятком історичних проблем). Бажано використовувати джерела, видані не більше ніж 5 років тому.

При вивченні незнайомої літератури зустрічаються нові поняття, визначення. Кожне з них слід виписати окремо, а потім за допомогою довідників знайти їх смислове значення.

Прочитавши та опрацювавши відібрані джерела, студент отримує загальне уявлення про місце і значення даної теми в курсі відповідної дисципліни, визначає її найважливіші проблеми. Потім вивчає документальні матеріали, що належать до питань теми.

Важливе значення у систематизації прочитаного мають нотатки. Зручніше робити нотатки на окремих аркушах. Аркуш ділиться на дві частини. У правій частині коротко формулюється сутність даної виписки. Потім записується її текст. Він може мати вигляд цитати, переказу змісту своїми словами, тез, статистичної або хронологічної таблиці. Нотатки мають бути компактними, коротко виражати сутність тексту. У лівій частині аркуша слід коротко сформулювати своє ставлення до даної тези, навести цитати, виказати свою думку або пропозицію щодо вирішення питання. Після кожної виписки подається посилання на джерела, вказується на те, звідки взяті дані.

Далі нотатки групуються за проблемами. Забезпеченість нотатками тих чи інших проблем покаже, які питання з теми можна висвітлити досить повно, а які ні. Зміст згрупованих за проблемами нотаток є осно-

вою складання плану роботи. Консультація з керівником допоможе сформулювати його остаточно. Від точності формулювань питань плану багато в чому залежить успіх роботи. Нечіткі, неконкретні формулювання можуть легко відвести від основної теми. І навпаки, зайва деталізація питання звужить тему дослідження. Викладення питань плану має бути логічним, зрозумілим. Для цього необхідно ретельно продумати внутрішню логічну структуру кожного питання, поділити основні питання плану на підпитання та, звіряючись з ними, розпочати написання тексту.

Випускнику слід мати на увазі, що робота не обов'язково має включати весь зібраний матеріал. Для написання тексту магістерської роботи слід обирати основні проблеми, які дають можливість повно розкрити зміст теми.

Слід послідовно і чітко підсумувати сутність даних питань. Матеріали, що наводяться в роботі, мають бути логічно взаємопов'язаними, щоб кожний подальший матеріал був продовженням попереднього і впливав з наведених висновків. Формулювання мають бути точними, зрозумілими, мають висловлюватися грамотно. Недостатньо чітка позиція і бідна, невиразна мова викладу завжди ускладнює сприйняття тексту, збіднює зміст роботи.

Текст магістерської роботи ілюструється графічно-розрахунками матеріалами.

Відбираючи практичний матеріал, слід звернути увагу на оформлення додатків, уміти правильно їх підготувати і пов'язати між собою, робити на них посилання в тексті роботи.

2. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Магістерська робота повинна мати обов'язкові складові частини, що розташовуються в певній послідовності:

- титульний аркуш;
- завдання до магістерської роботи (додаток В);
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо є).

Крім того, до магістерської роботи додаються:

- письмовий відгук керівника магістерської роботи з характеристикою діяльності випускника під час виконання роботи;

- письмова рецензія зовнішнього рецензента (завірена печаткою установи, де працює рецензент) з оцінкою дипломної роботи за прийнятою шкалою оцінки знань;
- анотації українською, російською та іноземною (нім., франц., англ.) мовами обсягом від 500 до 1000 друкованих знаків (додаток К);
- електронна копія роботи на CD-диску у форматі pdf з типовим ім'ям файлу: *Diplom_Ivanenko_2017.pdf*;
- фотокопія опублікованої статті та / або тез конференції з тематики роботи з вихідними даними;
- подання голові Екзаменаційної комісії (ЕК) (готується секретарем ЕК).

Місцеположення додаткових документів – вклеєний конверт формату А5 на жорсткій обкладинці в кінці дипломної роботи.

2.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш магістерської роботи оформляється за встановленою формою (додаток Б). На титульному аркуші обов'язковою є наявність підписів студента та наукового керівника.

2.2. Зміст

Зміст відображає послідовність розташування складових частин магістерської роботи: вступу, назви всіх розділів і підрозділів, висновків, бібліографічного списку, додатків. У змісті вказується номер сторінки, з якої починається виклад кожної частини (додаток Г).

2.3. Вступ

Обсяг – **3–5 сторінок**, або 5 % тексту рукопису. У вступі:

- обґрунтовується актуальність обраної теми;
- аналізується ступінь вивчення проблеми в літературі;
- визначаються мета і задачі роботи;
- визначаються об'єкт і предмет дослідження;
- вказуються використані методи та інформаційна база дослідження;
- наводиться апробація результатів дослідження;
- розкривається структура роботи.

Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Магістерська робота є кваліфікаційною роботою і те, як автор уміє обрати тему і наскільки правильно він її розуміє й оцінює з погляду своєчасності та соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовку. Висвітлення актуальності має бути небагатослівним: досить у межах однієї машинописної сторінки показати головне – сутність проблемної ситуації, що визначає актуальність теми.

Ступінь вивчення проблеми – це коротка характеристика раніше виконаних досліджень з даної тематики. Тут слід назвати авторів, що вивчають або вивчали дану проблематику, оцінити якість і глибину їх розробок, коротко викласти різні точки зору і підходи до вирішення того чи іншого питання, пропозиції окремих авторів, а також висловити своє ставлення до вирішення проблеми, запропонувавши правильний та економічно обґрунтований варіант її вирішення.

Від доказу актуальності та ступеня вивчення обраної теми логічним є перехід до формулювання **мети дослідження**, а також конкретних **завдань**, які слід вирішити відповідно до цієї мети. Метою будь-якого економічного дослідження є отримання певного конкретного результату – оцінка рівня розвитку, виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, формулювання програми розвитку, виведення формули, встановлення параметрів і властивостей об'єкта тощо. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, виробництво, виготовлення тощо) не є метою.

Формулювання завдань наводиться у вигляді переліку: вивчити..., описати..., встановити..., з'ясувати..., вивести формулу тощо. Постановку завдання слід робити ретельно, оскільки опис їх вирішення має становити зміст розділів магістерської роботи (приблизно по 3 завдання на кожен розділ роботи).

Вступ також має містити визначення об'єкта та предмета дослідження. **Об'єкт дослідження** – це явище або процес, що потребує вивчення; ним може бути також певна сукупність відносин різних аспектів теорії та практики науки, що надає джерело інформації для дослідження. **Предмет наукового дослідження** знаходиться в межах об'єкта і відображає лише певну сторону об'єкта – суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, що є головним для даного дослідження.

Наприклад:

Об'єктом дослідження є процес прямого іноземного інвестування в промисловість України. **Предметом** дослідження визначено мотиваційні механізми та сучасні заходи зі стимулювання іноземних інвестицій, теоретичні та практичні питання щодо підвищення їх ефективності.

Використані методи дослідження. Методика – це спосіб, алгоритм виконання дослідження. Звичайно вона запозичена у когось («робота виконувалася аналогічно...»), але може бути розроблена самостійно. У характеристиці інформаційної бази дослідження слід зазначити найважливіші джерела наукового пошуку та отримання інформації.

Апробація результатів дослідження. Наводяться дані щодо участі автора в конференціях, публікаціях. Апробація результатів дослідження для магістрів є обов'язковою.

Завершується вступ стандартною фразою: «Робота складається зі вступу, N розділів, висновків; містить N сторінок тексту, N рисунків, N таблиць, N додатків. Список джерел включає N найменувань літератури, N електронних публікацій».

2.4. Основна частина

Обсяг – приблизно **78–83 сторінки**, або 70 % тексту рукопису. Тут розкривається основний зміст магістерської роботи.

Основна частина має складатися з **3-х розділів**. Всередині розділу зазвичай розглядаються декілька самостійних питань, які виділяються в окремі підрозділи. Зміст розділів повинен відповідати їх назві і загальній темі роботи.

Перший розділ – теоретичний, присвячується об'єкту дослідження. Виступає методологічною основою для дослідження конкретної тематики. Обсяг розділу – приблизно **25 сторінок**. У ньому формулюють проблематику дослідження, досліджуються всі точки зору, обґрунтовуються і розкриваються методи дослідження. У цьому розділі має бути показано теоретичні підходи до даної проблеми, визначено методи, найбільш прийнятні для вирішення проблеми.

Підпункт 1.3. присвячується методам дослідження і називається «Методи дослідження...» або «Методика дослідження.....».

Другий розділ – аналітичний, присвячується предмету дослідження. У ньому характеризується сучасний стан предмета дослідження, його динаміка, вплив різноманітних чинників, проводиться аналіз існуючих проблем і дається їх оцінка. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи. За обсягом це найбільший розділ, в якому має бути приблизно **35–40 сторінок**.

Третій розділ присвячується результатам наукового пошуку. Має містити **самостійні розрахунки** випускника і його осмислення, власне бачення аспектів проблеми, що досліджується (економічна ефективність, прогнозування, виявлення тенденцій, моделювання, класифікація тощо) та механізми реалізації запропонованих рішень. Обсяг розділу має бути менше **18 сторінок**.

Текст роботи має бути лаконічним, без надмірно доповідних описів відомих речей, повторів або відхилень від основної теми та обов'язково містити посилання на використані літературні джерела, останні публікації в періодичній літературі з проблеми, що досліджується. Не слід ускладнювати текст великими масивами законодавчих актів.

Після 1–3 розділів магістерської роботи мають бути наведені «Висновки до ... розділу».

2.5. Висновки

Обсяг – *5–7 сторінок*, або 6 % тексту рукопису. Тут викладаються висновки і пропозиції, що є предметом захисту, – кінцеві результати виконаної роботи, що доводять досягнення автором поставленої мети дослідження.

Висновки і пропозиції формулюють за нумерованими пунктами (1, 2, 3 тощо) послідовно за кожним розділом роботи. Опис об'єкта, методика дослідження та інший зміст основної частини роботи у висновках не дублюються.

У цьому розділі необхідно надати підсумок усієї виконаної роботи. Висновки і пропозиції мають бути сформульовані в тезовій формі чітко, зрозуміло; відображати зміст роботи, її теоретичне і практичне значення. Кожен пункт висновків складається з двох логічних частин – *твердження* («визначено...») і *доказу* («тому що...», «на підставі...»).

Усі частини магістерської роботи мають бути логічно пов'язані між собою і доповнювати одна одну.

2.6. Список використаних джерел

Після тексту магістерської роботи наводиться список використаних джерел (див. пункт 3.8). Кількість джерел літератури має складати не менше *80 найменувань*, включаючи посилання на інтернет-ресурси. За виключенням класичних наукових праць до переліку літературних джерел недоцільно вносити праці, термін видання яких перевищує 5 років.

2.7. Додатки

Додатки (якщо вони є у роботі) розміщуються після списку використаних джерел. Вони містять необхідний ілюстрований і довідковий матеріал, що служить початковою базою для розрахунку, а саме:

- таблиці допоміжних цифрових даних;
- проміжні формули і розрахунки;
- законодавчі акти;
- заповнені бланки різних документів;
- інструкції та методики;
- описи алгоритмів і програм, виконаних на ЕОМ;
- зразки документів.

Використовуючи в тексті роботи будь-які матеріали або дані з додатків, слід робити посилання на відповідний додаток.

3. ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

3.1. Оформлення тексту

Текст дипломної роботи магістра набирається на комп'ютері через півтора інтервали на стандартних аркушах формату А4 (210×297 мм) без рамки, не лінованих. Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ має бути скрізь однаковий – 10 мм. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркуша (фарбою чорного кольору середньої жирності). Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт.

Окрім чіткого дотримання описаних вище норм оформлення роботи, слід також дотримуватися таких загальних правил оформлення текстів:

- не допускається наявність у тексті подвійних пробілів, пробілів перед початком та після абзацу, пробілів перед знаками пунктуації (крапками, комами, двокрапками тощо);

- в усьому тексті роботи використовуються однакові типи маркерів для маркованих списків, причому допускається вживання лише таких маркерів: «–», «а») «1.», «1») (без лапок);

- в усьому тексті роботи використовуються однакові типи лапок: «текст»;

- стиль «напівжирний» у тексті застосовується лише при оформленні заголовків розділів, підрозділів та підпунктів роботи, а також для позначення заголовків елементів вступу («Актуальність дослідження», «Мета дослідження» тощо). Для інших цілей він не використовується;

- стиль «курсив» у тексті може використовуватись для позначення окремих фрагментів тексту, на які автор хоче звернути увагу;

- стиль «підкреслений» у тексті не використовується.

Обсяг роботи з урахуванням додатків – не більше **100–110 сторінок**.

У тексті бажано уникати складних і громіздких пропозицій. Не слід писати в роботі «я думаю», «я пропоную» тощо. Висловлювати матеріал рекомендується від першої особи множини «на нашу думку» (тобто на Вашу і керівника).

У роботі допускаються тільки загальноприйняті скорочення слів (СНД, ООН та ін.). Посилання на таблиці, рисунки робляться в тексті (додатки Д, Е, Ж).

3.2. Оформлення елементів тексту

Текст роботи розбивається на розділи та підрозділи, які повинні мати порядкові номери. Розділи основної частини нумеруються арабськими цифрами в межах усієї роботи.

Підрозділи нумеруються двома арабськими цифрами: перша цифра означає номер розділу, друга – номер підрозділу, наприклад: 2.3. (другий розділ, третій підрозділ).

Назви розділів роботи пишуться з нової сторінки великими літерами по центру (шрифт – жирний). Перенесення частини слова в назві не допускається. Перед назвою підрозділу витримується інтервал в 1 рядок. Заголовки підрозділів друкують маленькими напівжирними літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Крапка після назв розділів, підрозділів, таблиць, діаграм, графіків тощо не ставиться (додаток Д).

3.3. Нумерація сторінок

Нумерація сторінок роботи має бути наскрізною, включаючи список літератури і додатки. Першою сторінкою є титульний аркуш, другою та третьою – завдання до дипломної роботи, четвертою – зміст роботи і т. д. Нумери сторінок проставляються арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Рисунки та таблиці, розташовані на окремих сторінках, включаються в загальну нумерацію.

3.4. Оформлення ілюстрацій

Усі ілюстрації (схеми, графіки, діаграми, креслення тощо) іменуються рисунками, в тексті вони іменуються словом «Рис.», з позначенням номера розділу і номера рисунка в його межах. Підпис до рисунка розташовується під ним (додаток Е).

3.5. Оформлення таблиць

Усі таблиці повинні мати назви, що характеризують їх зміст. У правому верхньому куті над назвою таблиці пишеться слово «Таблиця» з позначенням номера розділу і номера таблиці в його межах. Назва таблиці пишеться над таблицею, вирівнювання – по центру. Крапка після назви таблиць не ставиться (додаток Ж).

Таблиці, наведені в додатку, нумеруються, як додатки. Заголовки в рядках таблиці слід писати стисло і зрозуміло, без скорочень слів. У графах таблиці обов'язково вказуються одиниці виміру. До кожної таблиці дається примітка з посиланням на джерело, звідки взяті цифрові дані.

При перенесенні таблиці на наступну сторінку стовпці нумерують і повторюють їх нумерацію на наступній сторінці. Заголовок таблиці не повторюють, пишуть: «Продовження табл. 3.2». При оформленні великих таблиць допускається використання одиничного інтервалу між строками та зменшення шрифту до 12 пт.

3.6. Формули

Усі математичні формули і вирази, які є в роботі, необхідно пояснити. Якщо формула запозичена з літератури, можна обмежитися посиланням на джерело і розкрити сутність символів, що входять у неї. Оригінальні формули пояснюються в ході їх обґрунтування. При цьому наводяться не всі елементарні проміжні результати, а лише основні етапи виведення формули і кінцевий результат.

Позначення величин пояснюють при їх першій появі в тексті. Доцільно пояснювати всі позначення, що містить заключна формула, особливо, якщо ця формула є розрахунковою.

Усі математичні вирази, а також знаки математичних дій у тексті з метою досягнення єдиного стилю друкуються прописними літерами.

При написанні математичних формул особливу увагу слід звертати на чітке виділення індексів і показників ступеня, розташування і довжину дробової риски тощо.

Формули в магістерській роботі мають нумеруватися в межах розділу. Номер формули розташовується в круглих дужках і нумерується на правій стороні аркуша на рівні останнього рядка формули.

Наприклад:

$$T = \frac{E + I}{ВВП} \times 100 \% \quad (1.1) [22, \text{с. } 27]$$

3.7. Посилання на джерела

Усі наведені в магістерській роботі цитати, перефразовані положення і цифрові дані, отримані іншими авторами, повинні мати посилання на джерела. Посилання наводяться після згадки джерела або цитати з нього, для цього проставляють розташований у квадратні дужки порядковий номер, під яким це видання значиться в списку літератури, номер сторінки. Якщо посилання здійснюється відразу на декілька джерел, вони відділяються одне від одного крапкою з комою.

Наприклад:

[6]

[6; 7; 8–10]

[15, с. 28–29]

[89, с. 133–137, 208–209]

[19, с. 8; 20, с. 44–48]

3.8. Оформлення списку використаних джерел

Перелік використаних джерел рекомендується складати в алфавітному порядку в наступній послідовності:

- закони України;
- укази Президента України;
- декрети і постанови Кабінету Міністрів України;
- монографії, книги, статті, збірки документів;
- іноземні джерела;
- статистичні щорічники і бюлетені.
- ресурси електронних бібліотек.

Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Підзаголовки до окремих типів документів не робляться, кожен документ нумерується окремо.

До списку варто включати переважно нові джерела інформації, видані не раніше 2012 року

Зразки оформлення різних літературних джерел наведено в додатку 3. Приклад оформлення списку використаних джерел – у додатку И.

3.9. Оформлення додатків

Додатки до магістерської роботи слід оформляти як продовження тексту, кожне застосування має починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі рядковими літерами симетрично до тексту сторінки. Праворуч рядка над заголовком має бути надруковане слово «Додаток» і прописна буква, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно прописними буквами алфавіту: А, Б, В, Д, Ж, Е, З і т. д. Виключається вживання букв Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Додатки повинні мати наскрізну з текстом нумерацію сторінок.

4. РЕЦЕНЗУВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Рецензенти призначаються завідувачем випускової кафедри з числа викладачів економічних кафедр (крім випускової кафедри) і фахівців виробництва або фірм (з вищою економічною освітою), а також фахівців з адміністративного апарату районних, міських і обласних структур.

У рецензії наголошується актуальність теми, міститься короткий, але глибокий розбір змісту магістерської роботи з обов'язковими конкретними критичними зауваженнями. У пункті рецензії «Використання останніх досліджень» рецензент з'ясовує знання випускником проблемних питань з теми, або наводиться точка зору економістів і власна думка автора щодо поставленої проблеми.

Аналізуючи основну частину магістерської роботи, рецензент встановлює, якою мірою випускнику вдалося виявити невирішені проблеми, відзначає особистий внесок автора в їх вирішення. Рецензент відзначає позитивні та негативні сторони роботи. Разом з тим рецензент встановлює, чи повністю автор розкрив зміст теми, чи переконливо обґрунтував свої пропозиції, що можна було додатково зробити для більш аргументованого обґрунтування своїх пропозицій, для більш глибокого вивчення теоретичних положень.

Рецензія повинна мати оцінку дипломної роботи за прийнятою шкалою оцінки знань.

Форму рецензії наведено в додатку Л.

5. ПОРЯДОК ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ

Магістерська робота має пройти апробацію у вигляді участі в конференції або наукової статті за темою роботи.

Кожен студент зобов'язаний пройти попередній захист. Попередній захист проводиться на розширеному засіданні кафедри або в комісії викладачів спільно зі студентами за 3–4 тижні до основного захисту. Ступінь готовності роботи до попереднього захисту – не менш ніж 80 % (допускаються тільки недоробки в оформленні роботи і відсутність супровідних матеріалів до роботи).

Попередній захист є «репетицією» і допуском до основного захисту. Студент виступає з доповіддю, читання якої є небажаним, та відповідає на поставлені запитання за змістом роботи і доповіді. Це дозволяє виявити недоліки в роботі, вказати шляхи їх усунення тощо.

Готову випускню кваліфікаційну роботу випускник підписує і передає на підпис науковому керівнику, а після цього зі всіма супровідними матеріалами – на випускову кафедру (*не пізніше, ніж за десять днів до дня захисту*). Завідувач кафедри на підставі представлених матеріалів вирішує питання щодо допуску випускника до захисту.

У разі негативного рішення це питання розглядається на засіданні кафедри за участю керівника випускної кваліфікаційної роботи. Витяг з протоколу засідання кафедри додається до проекту наказу про відрахування випускника.

Згідно до Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (введеного в дію наказом ректора № 0501-1/173 від 14.05.2015 р.) та на виконання Рішення Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна з питання «Про стан реалізації норм Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та

навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» від 27 травня 2016 р., **кожна дипломна** робота має пройти перевірку **на наявність / відсутність плагіату** (через антиплагіатну Інтернет-систему для пошуку запозичень у дипломних роботах з інших джерел). Допускаються до захисту виключно дипломні роботи, що успішно пройшли перевірку, та в яких зазначено: **«Робота виконана самостійно та не містить плагіату»**.

Звертаємо Вашу увагу на **обов'язкову** едентичність (однаковість, відповідність) друкованих і електронних версій (варіантів) дипломної роботи.

6. ЗАХИСТ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Захист випускних кваліфікаційних робіт проводиться на відкритих засіданнях Екзаменаційної комісії (ЕК). В ЕК випускник подає наступні матеріали:

- випускну кваліфікаційну роботу;
- ілюстративні матеріали (презентації в Microsoft Power Point і роздатковий матеріал);
- електронний носій з повним текстом роботи;
- письмовий відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи;
- письмову зовнішню рецензію на випускну кваліфікаційну роботу;
- анотацію українською, російською та іноземною мовами (додаток К);
- фотокопію опублікованої статті та / або тези конференції з тематики роботи з вихідними даними.

До Екзаменаційної комісії можуть подаватися також інші матеріали, що характеризують освітню та професійну компетентність випускника, наукову та практичну цінність виконаної ним роботи: друковані статті, документи на право інтелектуальної власності, акти про практичне впровадження результатів дипломного проектування, зразки матеріалів, макети, вироби, нові технології, оригінальні математичні моделі та програми тощо.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проходить у наступному порядку:

- інформація завідувача кафедри про виконання випускником навчального плану;
- доповідь випускника тривалістю 8–10 хвилин;
- відповіді на питання членів ЕК і присутніх на захисті;
- оголошення відгуку та рецензій;
- відповіді дипломника на зауваження керівника і рецензента.

Доповідь структурно складається з трьох частин:

– *вступ* – 2–3 хвилини (короткий зміст вступу в роботу – обґрунтування вибору теми, мета, задачі, методика дослідження тощо);

– *інформація про виконану роботу* – 3–4 хвилини (послідовно за розділами основної частини – що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо).

– *повний виклад результатів дослідження*, які є предметом захисту, – 3–4 хвилини (висновки, тобто зміст висновку роботи).

Графічний матеріал, за рішенням випускової кафедри, виконується у вигляді слайдової презентації в Microsoft Power Point (10–15 слайдів) і роздаткового матеріалу. На нього випускник посилається під час доповіді.

Прилюдний захист магістерської роботи повинен мати характер наукової дискусії і проходити в атмосфері взаємної поваги, високої вимогливості та принциповості, дотримання наукової етики. При цьому, випускнику рекомендується в доповіді (як і в тексті роботи) уникати слів «я», «мною». Слід використовувати вирази «нами отримано», «в ході дослідження ми» тощо. Наприкінці доповіді випускник повинен повідомити про її закінчення словами «Доповідь закінчено, дякую за увагу».

Оцінювання результатів захисту дипломних робіт здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за національною шкалою та 100-бальною шкалою ЄКТС.

Випускню кваліфікаційну роботу оцінюють на закритому засіданні ЕК. При оцінюванні роботи членами ЕК враховується глибина опрацювання і розкриття теми, ступінь використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність і стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, якість доповіді студента і відповідей на запитання та критичні зауваження. При визначенні оцінки дипломної роботи береться до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки студента. Повторний захист дипломної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Результат захисту оголошується того ж дня після оформлення протоколу засідання ЕК. Рішення про оцінку випускної кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння випускнику відповідної кваліфікації і видачу диплому приймається ЕК.

Випускник, не допущений до захисту або такий, що отримав незадовільну оцінку, відрховується з університету.

У випадку, коли захист дипломної роботи визнається незадовільним, Екзаменаційна комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою, при повторній атестації. Рішення Екзаменаційної комісії зазначається у протоколі.

ДОДАТКИ

Додаток А

Типова тематика дипломних робіт магістра

Напрями досліджень	Теми (приклад)
1. Світове господарство, тенденції та закономірності його розвитку	<ol style="list-style-type: none">1. Особливості розвитку транспортної інфраструктури в умовах глобалізації.2. Постіндустріальне реформування національних економік: глобальні закономірності та регіональні особливості (на прикладі конкретних країн).3. Територіальний поділ праці як механізм міжнародної спеціалізації країн світу в системі світогосподарських зв'язків (на прикладі конкретних країн).4. Полюси зростання як інструмент підйому продуктивних сил у регіональному та державному вимірах (на прикладі однієї або кількох країн).5. Кластерні ініціативи як засіб підвищення конкурентоспроможності: світовий досвід та впровадження в Україні.6. Регіоналізація та глобалізація як тенденції розвитку сучасного світового господарства, що переважають.7. Сучасні світогосподарські процеси, їх теоретичне підґрунтя, тенденції та перспективи розвитку
2. Форми та методи міжнародного торговельно-економічного обміну	<ol style="list-style-type: none">1. Формування і розвиток стратегії зовнішньоекономічних зв'язків країн (на прикладі конкретних країн).2. Економічна експансія КНР та її вплив на світогосподарські процеси.3. Міжнародні аукціони як форма торговельно-економічних відносин.4. Правове забезпечення захисних застережень у зовнішньоекономічній діяльності
3. Стан, тенденції та перспективи розвитку світового ринку товарів і послуг	<ol style="list-style-type: none">1. Світовий ринок мінеральних добрив: сучасний стан, тенденції, перспективи розвитку.2. Продукція машинобудування як сегмент світового товарного ринку: тенденції та динаміка.3. Реінжиніринг як складова регулювання фінансового ринку: світовий та український досвід.4. Світовий досвід використання лізингових послуг у комерційній діяльності та можливості його застосування в Україні.

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Виробництво мінеральних добрив в Україні: залежність від імпорту сировини та енергоносіїв, проблеми та перспективи розвитку. 6. Цукрова промисловість України в умовах її членства у ВТО: проблеми, перспективи. 7. Світовий АПК: порівняльний аналіз розвитку в розрізі країн різних рівнів соціально-економічного розвитку. 8. Розвиток електронного бізнесу на світовому ринку. 9. Розвиток міжнародної логістики в умовах інформатизації світової економіки
4. Мотивація і форми міжнародного руху капіталу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Форми, види та методи міжнародного руху капіталу в умовах глобалізації. 2. Мотивація і форми міжнародного руху капіталу (на прикладі конкретних країн)
5. Прямі іноземні інвестиції та міжнародне виробництво	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно-економічні умови залучення іноземних інвестицій у вільні економічні зони (на прикладі конкретних країн). 2. Іноземні інвестиції в процесі економічної модернізації України. 3. Міжнародне інвестування та його вплив на економічний розвиток. 4. Вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток країн Латинської Америки
6. Міжнародне портфельне інвестування та світовий фондовий ринок	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток позабіржового фондового ринку в умовах фінансової глобалізації. 2. Індекси світових фондових бірж як показники конкурентної симптоматики світової економіки
7. Світовий фінансовий ринок, тенденції та закономірності розвитку його структури	<ol style="list-style-type: none"> 1. Світовий досвід використання комерційних банків для зростання національної економіки. 2. Документарні операції банків як засіб мінімізації ризиків в експортно-імпортних операціях. 3. Державний контроль над потоками капіталу та оцінка його ефективності (на прикладі конкретних країн). 4. Федеральна резервна система США: її роль в економічному житті країни та вплив на валютно-фінансову систему світу. 5. Глобальна система резервних валют: сучасний стан та протиріччя розвитку.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Світовий досвід використання фінансових інструментів та можливості його застосування в Україні. 7. Трансформація фінансових систем України та країн Балтії в умовах лібералізації руху іноземного капіталу. 8. Трансформація фінансових дисбалансів світової економіки в умовах асиметрії глобального розвитку. 9. Специфіка розвитку національних фінансових систем
8. Міжнародна трудова міграція, її наслідки та регулювання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міждержавні міграційні зв'язки України: проблеми та тенденції розвитку. 2. Міграційна політика країни та механізм регулювання міжнародної міграції робочої сили (на прикладі України, інших країн). 3. Вплив глобальних дисбалансів на трансформацію міграційних процесів. 4. Сучасні тенденції міждержавних міграційних процесів країн Східної Європи
9. Глобальні проблеми та виклики економічного розвитку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні кризи та їх прогнозування в сучасних умовах світогосподарських зв'язків. 2. Глобальна продовольча проблема: передумови виникнення та перспективи подолання. 3. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних конфліктів в умовах світової кризи. 4. Глобальна урбанізація та агломераційні процеси світової промисловості. 5. Зовнішній борг як глобальна проблема сучасності. 6. Офшоризація світової економіки як глобальна проблема
10. Становлення глобальних ринків та механізм їх функціонування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування та розвиток світових товарних ринків в умовах глобалізації. 2. Формування та розвиток міжнародних ринків у сфері послуг. 3. Зовнішньоекономічна безпека країн: методи оцінки та інструменти забезпечення
11. Формування глобальної економічної системи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Новий міжнародний економічний порядок: сутність, стан та проблеми розвитку. 2. Економічна світосистема: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку
12. Міжнародні організації та глобальна інституалізація	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно-економічний механізм регулювання нафтогазового виробництва країнами ОПЕК. 2. Організаційний механізм регулювання міжнародної торгівлі СОТ.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Міжнародний валютний фонд, його призначення, роль у фінансовій підтримці національних економік країн світу. 4. Всесвітня організація туризму та її роль у розвитку світового ринку туристських послуг. 5. Країни БРІКС: місце і роль у світогосподарських процесах. 6. ЄврАзЕС: стан та перспективу розвитку
<p>13. Інтелектуалізація світогосподарського розвитку та міжнародний науково-технологічний обмін</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Франчайзинг як форма ведення бізнесу: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні. 2. Аутсорсинг та офшоринг як складові міжнародного поділу праці: стан, тенденції, перспективи. 3. Формування високотехнологічних кластерів в економіці Європи як досвід для України. 4. Інновації як засіб економічного розвитку держави та їх вплив на формування світового господарства (на прикладі України, інших країн). 5. Створення національної інноваційної системи України з використанням досвіду інноваційних систем передових країн світу (за вибором студента). 6. Європейська система розвитку високих технологій на світовому ринку інновацій. 7. Науково-технічне співробітництво України з ЄС в умовах реалізації Угоди про асоціацію
<p>14. Геоелектронічна стратегія України та її регіонально-інтеграційні пріоритети</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регіони України в системі її зовнішньоекономічних відносин: стан, перспективи (на прикладі будь-якого регіону країни). 2. Розвиток і диверсифікація форм та напрямів інтеграційних процесів в Європі: досвід для України. 3. Міжнародні інтеграційні процеси та їх вплив на систему МЕН
<p>15. Стратегії міжнародної економічної діяльності України, розвиток і диверсифікація її форм</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Роль банківського кредитування України у міжнародних економічних відносинах: стан та конкурентні переваги. 2. Інтеграція української страхової системи до світового ринку страхових послуг. 3. Зовнішньоторговельна політика України в умовах її інтеграції до світогосподарських процесів. 4. Вплив дипломатії на зовнішньоекономічну діяльність України. 5. Імпортозаміщення як механізм підвищення ефективності функціонування національної економіки (на прикладі України, інших країн).

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС: перспективи створення та оцінка економічних наслідків. 7. Міжнародна спеціалізація економіки України в умовах прискорення світового технічного прогресу. 8. Дипломатичний супровід національного бізнесу в Україні. 9. Напрямки підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України. 10. Інвестиційне забезпечення модернізації української промисловості в умовах асоціації з ЄС
16. Торговельно-економічні відносини України з країнами світу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перспективи поглиблення та розвитку економічних відносин між Україною та Королівством Швеція. 2. Торговельно-економічне співробітництво України з країнами Магрибу: сучасний стан, тенденції та перспективи. 3. Експортний потенціал України та його реалізація у торговельно-економічних відносинах із Французькою Республікою. 4. Зовнішньоторговельні відносини України та КНР у галузі важкої та хімічної промисловості
17. Транс-кордонне співробітництво	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регіональна діагностика соціально-економічного розвитку україно-російського порубіжжя. 2. Конкурентні переваги західних регіонів України в контексті транскордонного співробітництва. 3. Європейський досвід функціонування єврорегіонів та його застосування в Україні. 4. Транскордонне співробітництво як специфічна сфера міжнародних економічних відносин: порівняльний аналіз європейського та вітчизняного досвіду. 5. Єврорегіони як форма та інструмент транскордонного співробітництва. 6. Стан та перспективи транскордонного співробітництва України з Республікою Польща
18. Міждержавні відносини	<ol style="list-style-type: none"> 1. Торговельно-економічні відносини України та Республіки Корея. 2. Торговельно-економічні відносини України та Республіки Польща. 3. Торговельно-економічні відносини України та ОАЕ. 4. Торговельно-економічні відносини України та арабських країн Перської затоки. 5. Торговельно-економічні відносини України та США. 6. Торговельно-економічні відносини України та КНР. <p><i>Студентові надається право самому запропонувати тему його дослідження подібного напрямку</i></p>

<p>19. Стратифікація доходів та якість життя населення світу</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стратифікація доходів населення світу: стан, тенденції, проблеми. 2. Якість життя населення світу: географічні відмінності, тенденції, проблеми
<p>20. Актуальні проблеми світового господарства та МЄВ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальна конкуренція: географічні відмінності у її показниках серед країн світу: стан, тенденції. 2. Вплив глобалізації на міжнародні економічні відносини (в контексті проблем, які вона спричиняє). 3. Світовий АПК та його роль у вирішенні глобальної продовольчої проблеми. 4. Просторова економіка як один з головних напрямків зарубіжної економічної науки. 5. Формування світових центрів економічного розвитку: стан та перспективи. 6. Офшорні юрисдикції в глобальній економіці. 7. Імперативи системної взаємодії у формуванні глобальної економіки

Приклад оформлення титульного аркуша

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин

**Дипломна робота
магістра**

} *Кегль*
} *22 пт*

на тему: **«ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК
МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ У СФЕРІ ПОСЛУГ»**

} *Кегль*
} *16 пт*

Виконав:
студент 2 курсу, групи УО-61
спеціальності «Міжнародні
економічні відносини»

Бутиков І. О.

Керівник д.е.н., проф. Довгаль О. А.

Рецензент: к.е.н., доц. Дуна Н. Г.

Харків – 2017 року

Приклад оформлення завдання до дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Казакова Н. А.
підпис
« _____ » _____ 2017 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від « _____ » _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи

5. Дата видачі завдання _____

Студент _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Приклад оформлення змісту роботи

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Теоретико-методологічні положення	
та методика дослідження протекціонізму	8
1.1. Світове господарство як системне утворення	8
1.2. Еволюція світового господарства під впливом інтеграційних та глобалізаційних процесів.....	16
1.3. Методи дослідження протекціонізму	23
Висновки до першого розділу	28
Розділ 2. Економічна природа протекціонізму	30
2.1. Протекціонізм та фрітрейдерство: загальні положення	30
2.2. Еволюція форм та методів протекціонізму в умовах глобалізації	42
2.3. Приховані форми та методи протекціонізму	53
Висновки до другого розділу	63
Розділ 3. Особливості торговельно-економічних зв'язків	
та протекціоністської політики в умовах глобалізації.....	65
3.1. Лібералізація світової торгівлі.....	65
3.2. Масштаби та напрямки регулювання торговельної політики в умовах глобалізації	70
3.3. Україна у світовій торгівлі.....	75
Висновки до третього розділу	82
Висновки	84
Список використаних джерел	89
Додатки	99

Приклад оформлення назв та тексту розділів і підрозділів

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ПРОТЕКЦІОНІЗМУ

2.1. Протекціонізм та фрітрейдерство: загальні положення

Протекціонізмом (від лат. «protecto» – захист, заступництво) традиційно вважається державна політика створення особливо сприятливих умов для вітчизняних виробників шляхом обмеження доступу на внутрішній ринок іноземних постачальників і надання допомоги вітчизняному виробництву [12, с. 24]. Розвиток міжнародної торгівлі невідривно пов'язаний із протекціонізмом, який виник ще за часів початкового накопичення капіталу в XVI–XVIII ст. і в дещо зміненому вигляді зберігається донині.

Зовнішньоекономічні відносини одночасно знаходяться під впливом багатьох чинників (рис. 2.1), що зумовлює існування принципово різних, а іноді протилежних, теоретичних розумінь ролі держави, яку вона...

.....

.....

Висновки до другого розділу

Приклад оформлення рисунків

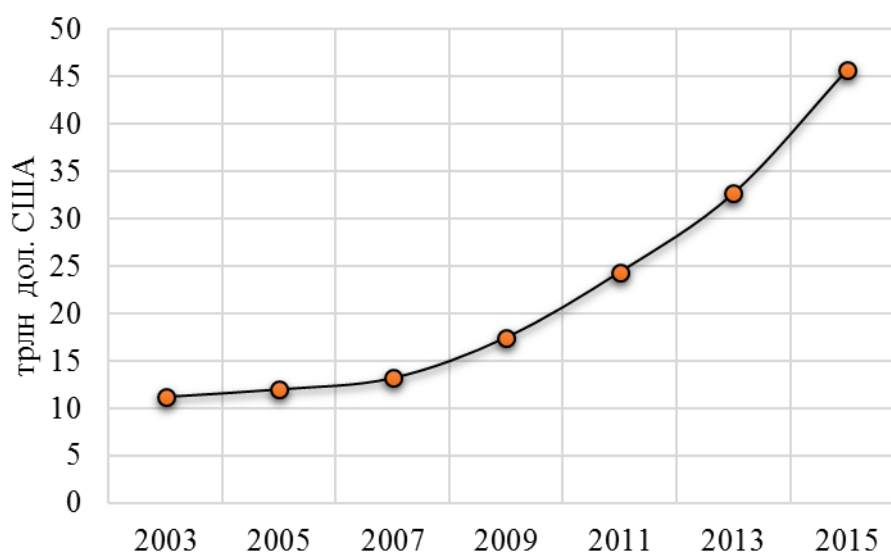

Рис. 1.6. Динаміка росту товарообігу світової торгівлі [23, с. 36]

Приклад оформлення таблиць

Таблиця 2.2

Динаміка зростання обсягів світової торгівлі, трлн дол. США

	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Світовий експорт	5,6	6,0	6,6	8,8	12,4	16,4	22,9
Світовий імпорт	5,6	6,0	6,6	8,7	12,0	16,3	22,8
Товарообіг світової торгівлі	11,2	12,0	13,2	17,5	24,4	32,7	45,7

Таблиця складена автором за матеріалами: [20, с. 145]

Зразок оформлення списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклади оформлення
Один автор	Філіпенко А. С. Теорія міжнародної економічної політики : навч. посіб. / А. С. Філіпенко. – К. : Академвидав, 2013. – 212 с.
Два автори	Пол Самуельсон. Экономика = Economics / Пол Самуельсон, Вильям Нордхаус. – [19-е. изд.]. – М. : Вильямс, 2014. – 1360 с.
Три автори	Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : підручник / А. Ю. Парфіненко, В. І. Сідоров, О. О. Любіцева. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2015. – 551 с.
Чотири автори та більше	Міжнародні економічні відносини: практикум : навч. посіб. для студ. екон. напрямів та спец. вищ. навч. закл. / [О. І. Шнирков та ін.] ; за ред. проф. О. І. Шниркова. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. – 183 с.
Монографії	Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
Без автора	Міжнародні економічні відносини : підручник (рек. МОН України, лист № 1/11-5842 від 18.04.2014 р.) / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
Багатотомний документ	Сумма знаний в экономике : справочное пособие для студ. эконом. спец. : в 2 т. / В. И. Захарченко, Э. А. Кузнецов. – Одесса : Наука и техника, 2008. – Т. 1. – 352 с. Сумма знаний в экономике : справочное пособие для студ. эконом. спец. : в 2 т. / В. И. Захарченко, Э. А. Кузнецов. – Одесса : Наука и техника, 2008. – Т. 2. – 428 с.
Матеріали конференцій	Україна в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах: геостратегічні пріоритети : матеріали наукової конференції, 15 жовтня 2015 р. / М-во освіти і науки України. – К. : Київський університет. – 290 с.
Словники	Європейський Союз: економіка, політика, право : енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; [Андрєєва О. М. та ін. ; ред. кол. : В. В. Копійка (голова) та ін.]. – К. : Київський університет, 2011. – 367 с.
Атласи	Україна : екол.-геогр. атлас: присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол. : С. С. Куруленко та ін. ; Рада по вивч. продукт. сил України [та ін.]. – К. : Варта, 2006. – 217 с.

Стандарти	Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання [Текст] : (ГОСТ 7.1–2003, ІДТ) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Чинний з 2007–07–01. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – III, III, 47 с. ; 29 см. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
Частина книги, періодичного видання	1. Мельник О. Г. Модульний принцип формування інвестиційних пропозицій пріоритетних напрямків розвитку високих технологій / О. Г. Мельник // Бізнес Інформ. – 2015. – № 6. – С. 79–86. 2. Матюшенко И. Ю. Индикаторы уровня развития человеческого капитала и формирования проактивного государства / И. Ю. Матюшенко // Человеческий капитал: теория и практика управления в социально-экономических системах : монография. – М. : ИНФРА-М, 2014. – 16 с.
Електронні ресурси	Костенко Л. Й. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко // Бібліотечний вісник. – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua./articles/2003/03klinko.htm .

Примітки:

Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Приклад оформлення списку використаних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 6.
2. Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015–2017 роках : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2016 р. № 271 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 85.
3. Голиков А. П. Международные экономические термины: словарь-справочник : [учебное пособие] / А. П. Голиков, П. А. Черномаз. – К. : Центр учебной литературы, 2008. – 376 с.
4. Голиков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : [навч. посіб.] / А. П. Голиков. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2009. – 222 с.
5. Гончаренко Н. І. Міжнародна економічна діяльність країн Євросоюзу і України в контексті економічної лібералізації : [монографія] / Н. І. Гончаренко. – Х. , 2011. – 167 с.
6. Григорова-Беренда Л. І. Аналіз основних положень державної програми підтримки експортної діяльності підприємств / Л. І. Григорова-Беренда // Бизнес Информ. – 2011.– № 11.– С. 18–21.
7. Міжнародні економічні відносини : [підручник] / [за ред. проф. А. П. Голикова, проф. О. А. Довгаль]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
8. Інформація про бюджет ЄС [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ЄС. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/budget/figures/interactiv/eindex_en.cfm
9. Показники експорту та імпорту країн [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Світового банку. – Режим доступу : <http://databank.worldbank.org/>
10. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Soros G. Georg Soros on Globalisation / G. Soros – Oxford : Public Affairs, 2007. – 314 p.

Приклад оформлення анотації

АНОТАЦІЯ

Єфімов О. В. Міжнародна інтелектуальна міграція та її вплив на економіку України : дипломна робота магістра [Рукопис] / О. В. Єфімов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 97 с.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню процесу міжнародної інтелектуальної міграції в умовах глобалізації, її впливу на розвиток світової економіки та наслідків для економіки України. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків; містить 8 рисунків, 5 таблиць, список використаних джерел з 89 найменувань.

У першому розділі роботи розглядаються основні теорії міжнародної трудової міграції, методика дослідження.

У другому розділі визначено масштаби, форми та напрямки міжнародної інтелектуальної міграції, її роль у розвитку світової економіки та досвід регулювання.

У третьому розділі проаналізовано масштаби інтелектуальної еміграції з України та вплив цього процесу на її соціально-економічний розвиток.

Ключові слова: міжнародна інтелектуальна міграція, «відтік умів», інтелектуальний потенціал.

Нижче те ж саме російською та англійською мовами, на одному аркуші (одиничним інтервалом) з двох боків

**Приклад оформлення зовнішньої рецензії
на дипломну роботу магістра**

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу магістра 6-го курсу
групи УО-61 денної (заочної) форми навчання
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

(прізвище, ім'я по батькові)

на тему

1. Актуальність теми

2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи

3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи

4. Характеристика ілюстративної частини роботи

5. Використання в дипломній роботі останніх досліджень,
передових методів і технологій (дослідницька частина)

6. Позитивні сторони роботи

7. Недоліки роботи

8. Практичне значення роботи

9. Загальна оцінка дипломної роботи

Рецензент:

Печатка установи